

II. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI

2.1. Położenie i topografia Chmielnika

Chmielnik to miasto położone w środkowo - wschodniej części województwa świętokrzyskiego. Wg danych GUS na dzień 31.12.2006r. powierzchnia miasta Chmielnik wynosi **779 ha**, tj. około **8 km²**. Chmielnik to nazwa topograficzna, związana z kulturą agrarną i oznacza miejsce uprawy chmielu niezbędnego przy warzeniu piwa. W zapisach źródłowych notowana jest ona w postaciach: *Chmielik*, *Chmelik*, *Chmelick*, *Chmyelik*, *Chmyelyk*, *Chmyelnik* i ostatecznie **Chmielnik**. Chmielnik powstał na skrzyżowaniu ważnych w przeszłości szlaków handlowych: z Sandomierza przez Szydłów do Chęciny i Małogoszcza oraz z Krakowa przez Skalbierz, Pierzchnicę, Daleszyce, Bodzentyn do Iłży i Radomia.

Miasto leży w odległości 33 km od Kielc, przy drodze Kielce – Tarnów. Teren ten jest stykiem Gór Świętokrzyskich, Pogórza Szydłowskiego i Niecki Nidziańskiej, jest też miejscem przecinania się szlaków komunikacyjnych. Z północnego zachodu na południowy wschód biegnie droga krajowa relacji Kielce – Tarnów, ze wschodu na zachód droga krajowa Chmielnik – Jędrzejów oraz droga wojewódzka Chmielnik - Osiek. W bliskiej odległości biegnie linia kolejowa i linia LHS (szeroki tor), która daje połączenie z Ukrainą.

Chmielnik jest siedzibą władz gminy i graniczy z następującymi gminami województwa świętokrzyskiego: od północy z gminami Morawica i Pierzchnica, od zachodu z gminami Kije i Pińczów, od południa z gminą Busko Zdrój, a od wschodu z gminą Gnojno. Według podziału administracyjnego gmina Chmielnik należy do powiatu kieleckiego w województwie świętokrzyskim.

2.2. Historia Miasta

Pierwsze ślady osady na tym terenie sięgają przedziału lat 2500-1800 p.n.e. Prawdopodobnie osada, datowana przez archeologów na XI w. należała do dóbr książęcych i wchodziła w skład kasztelani wiślickiej. Prawdopodobnie w XIII w. dobra chmielnickie przeszły z rąk książęcych w posiadanie Odrowążów i stały się aż po XX wiek własnością prywatną. Chmielnik jako miejscowość pojawia się w bardzo dramatycznym momencie historii Polski. 18 marca 1241 r., podczas najazdu Tatarów na nasze ziemie, na jego przedpolu (w okolicy Glinki i Skadli) „Chmielnicka” bitwa, uznana za jeden z większych bojów XIII-wiecznej Europy, opisywana była wielokrotnie zarówno w literaturze naukowej jak i artystycznej. Chmielnik po raz kolejny odnotowany jest w historii w 1295 i w następnym roku, w związku z kolejnymi najazdami Litwinów. W latach 1347-48 pojawia się postać Wenera z Chmielnika, kanonika krakowskiego, a w 1348r. Bernard z Chmielnika posługuje w imieniu króla Kazimierza Wielkiego i biskupa krakowskiego Piotra Fałkowskiego do papieża urzędującego wtedy w Awinionie. Kolejna wiadomość o osadzie pochodzi z 1354r., kiedy to konserwowano drewniany kościół p.w. Wszystkich Świętych lub Świętej Trójcy.

Fundator miasta - Jan Oleśnicki - należał do gorliwych zwolenników reformacji. Chcąc założyć w Chmielniku zbór, doprowadził w 1552 r. do sprofanowania miejscowego kościoła. Kościół został oddany protestantom, a rolę plebana zaczął pełnić herezjata Franciszek, nauczający religii w duchu doktryny ariańskiej. Synowie Jana Oleśnickiego - Samuel i Mikołaj - wybudowali w mieście zbór i gimnazjum. Świątynia Chmielnika i kalwińskiego zboru została przerwana w okresie potopu szwedzkiego, kiedy to spalono budynek zboru.

W rozwoju Chmielnika ważną rolę odgrywała ludność żydowska, która osiedlała się tu od końca XVI w.

Po trzecim rozbiórce Polski, w roku 1795 Chmielnik został włączony do Austrii, do prowincji Nowa Galicja. W latach 1809-1815 wchodził w skład Księstwa Warszawskiego a od 1815 r. do Królestwa Polskiego.